

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Pszczyna na lata 2016-2018

Wprowadzenie

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Pszczyna na lata 2016-2018 został opracowany w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r. (tj. z dnia 01 kwietnia 2016 r. Dz. U. z 2016 r. poz. 575 z późn. zm.).

Zgodnie z art. 176, pkt 1 cytowanej wyżej ustawy do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Stworzenie takiego programu, ukierunkowanego na określone działania, pozwoli na uruchomienie aktywności mającej wspierać rodziny i zapobiegać patologii w społeczności lokalnej. Program ten ukierunkowany jest na wzmocnienie elementów pracy z rodziną w środowisku, poszerzenie dostępności poradnictwa specjalistycznego, wczesnej interwencji w rodzinach zagrożonych utratą swoich naturalnych funkcji, a także na pomocy rodzinie biologicznej dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej. Planowane w ramach programu działania uwzględnia możliwości rodziny i jej zdolność do przezwyciężania problemów. Działania, wskazane w programie, które są kierowane do rodzin, są jednocześnie działaniami na rzecz całego środowiska, a wspieranie rodziny przyczyni się do rozwoju i wzmocnienia więzi w całym społeczeństwie.

Wspieranie rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych realizowana winna być we współpracy ze środowiskiem lokalnym. Wspieranie rodziny winno odbywać się za zgodą rodziny oraz przy jej aktywnym udziale.

Formy pracy z rodziną:

- konsultacje i poradnictwo specjalistyczne,
- terapia i mediacja,
- organizowanie dla rodzin grup wsparcia,
- pomoc prawna.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej mówi, że rodzina, która ma trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych może zostać przyznany asystent rodziny.

Do zadań asystenta należy m. in.:

- opracowanie i realizacja planu pomocy z rodziną,
- udzielanie rodzinie pomocy w zakresie poprawy jej sytuacji życiowej, w nabywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego,
- udzielenie pomocy rodzinie w rozwiązywaniu problemów: socjalnych, psychologicznych i wychowawczych z dziećmi,
- wspieranie aktywności społecznej rodzin,
- motywowanie rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz pomoc w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej,
- motywowanie do udziału dzieci w zajęciach psychoedukacyjnych,

- prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla dzieci i rodziców, a także motywowanie do uczestnictwa rodziców w grupowych zajęciach kształtujących prawidłowe wzorce wychowawcze oraz umiejętności psychospołeczne,
- interweniowanie w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa rodzin i dzieci,
- sporządzanie na wniosek sądu opinii o rodzinie i jej członkach.

I. Podstawy prawne działań ujętych w Programie

- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. z dnia 01 kwietnia 2016 r. Dz. U. z 2016 r. poz. 575 z późn. zm.).
- ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tj. z dnia 07 czerwca 2016 r. Dz. U. z 2016 r., poz. 930 z późn. zm.)
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tj. z 24 sierpnia 2015 r. Dz. U. z 2015 r., poz. 1390)
- ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. z 25 marca 2016 r. Dz. U. z 2016 r., poz. 487 z późn. zm.)

II. Adresaci Programu

Adresatami programu są dzieci i rodziny z terenu Gminy Pszczyna, a w szczególności rodziny przeżywające trudności opiekuńczo-wychowawcze.

Rodzina to podstawowe środowisko rozwoju i funkcjonowania każdego człowieka. Rodzice to pierwsi nauczyciele dziecka, na których spoczywa obowiązek świadomego kształtowania postaw, przekazywania systemu wartości i tradycji. Socjalizacja dziecka stanowi podstawę jego funkcjonowania w życiu, dlatego ważne jest zapewnienie odpowiednich warunków do rozwoju.

Praca z rodziną oraz wszelkie formy pomocy mają na celu przede wszystkim zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych rodziny, jak również aktywizację jej zasobów przy wzmocnieniu kompetencji i umiejętności społecznych. Działania skierowane są na zapewnienie dziecku bezpieczeństwa oraz podniesienie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziców, by zapewnić optymalne warunki do prawidłowego rozwoju oraz podnieść jakość życia rodziny.

III. Diagnoza społeczna

Punktem wyjścia do określenia założeń Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest analiza danych rodzin objętych wsparciem Ośrodka Pomocy Społecznej.

Z analizy tej wynika, że w roku 2015 z pomocy społecznej skorzystało 726 rodzin (liczba osób w rodzinach 1.889). Daje to ok. 4% całej populacji mieszkańców Gminy Pszczyna korzystających z różnych form wsparcia Ośrodka. Najczęstsze przyczyny nasilenia trudnych sytuacji życiowych, niezbędnych do udzielenia pomocy finansowej zawiera Tabela nr 1 – Powody przyznania pomocy społecznej przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Pszczynie w 2014 roku.

Tabela nr 1 - Powody przyznania pomocy społecznej przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Pszczynie w 2015 roku

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	726	1889
Sieroctwo	2	6
potrzeba ochrony macierzyństwa	153	728
w tym: wielodzietność	79	453
Bezrobocie	526	1516
Niepelnosprawność	336	749
długotrwała lub ciężka choroba	346	745
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	267	1009
w tym: rodziny niepełne	171	541
w tym: rodziny wielodzietne	67	382
Alkoholizm	51	76

Źródło: OPS w Pszczynie

Główne przyczyny trudnych sytuacji życiowych, z którymi rodziny nie są w stanie poradzić sobie wykorzystując własne zasoby, możliwości i uprawnienia obok ubóstwa są: bezrobocie (526 rodzin), długotrwała lub ciężka choroba (346 rodzin), niepełnosprawność (336 rodzin), bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (267 rodziny).

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych nie jest problemem dominującym, musi jednak być traktowana priorytetowo, gdyż w głównej mierze dotyczy najmłodszych mieszkańców naszej Gminy, czyli dzieci.

Tabela nr 2 – Liczba osób uprawnionych do świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego w latach 2013-2015

Liczba osób	2013	2014	2015
Liczba świadczeniobiorców świadczeń rodzinnych	2884	2797	2733
Liczba osób świadczeniobiorców funduszu alimentacyjnego	280	297	291

Źródło: OPS w Pszczynie

Widać również stale utrzymującą się liczbę świadczeniobiorców świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego. Oznacza to, że dochody tych mieszkańców Gminy są na niskim poziomie.

Tabela nr 3 – Mieszkańcy gminy Pszczyna (zameldowani) z uwzględnieniem liczby dzieci w latach 2013–2015

Mieszkańcy gminy Pszczyna (zameldowani)	2013	2014	2015
Mieszkańcy ogółem	50.614	50.665	50.807
Dzieci 0-13 lat	8.022	8.101	8.168
Dzieci 14-18 lat	2.843	2.735	2.753

Źródło: UM Pszczyna

Tabela nr 4 – Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w latach 2013-2015

Poszczególne lata	2013	2014	2015
Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej z terenu gminy Pszczyna (liczone narastająco)	29	42	49

Źródło: OPS w Pszczynie

Analizując zapisy powyższej tabeli można stwierdzić, że rośnie liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej. Wzrost ten rzutuje na wzrost nakładów finansowych Gminy, przeznaczonych na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w pieczy zastępczej. Zapisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wskazują, że Gmina ponosi wydatki w wysokości:

- 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej
- 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Tabela nr 5 – Nakłady Gminy Pszczyna na pokrycie kosztów pobytu dzieci w rodzinach zastępczych

Poszczególne lata	2013	2014	2015
Kwota przeznaczona przez Gminę Pszczyna na pokrycie kosztów pobytu dzieci w rodzinach zastępczych	62.915	182.696	277.849

Rodziny, u których stwierdza się problemy z wypełnianiem funkcji wychowawczych obejmowane są pomocą asystenta rodziny. Ilość tych rodzin wzrasta, co powoduje również konieczność tworzenia kolejnych etatów dla asystentów rodziny.

Tabela nr 6 – Ilość rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny

Poszczególne lata	2013	2014	2015
Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny	29	42	49

IV. Założenia Programu

Cel główny programu

Stworzenie warunków do pozostania dziecka w rodzinie naturalnej (biologicznej) bądź do jego powrotu do rodziny.

Cele szczegółowe

- wsparcie rodzin dysfunkcyjnych w wypełnianiu obowiązków opiekuńczo-wychowawczych,
- wzmocnienie roli i funkcji rodziny,
- wsparcie materialne rodzin ubogich z dziećmi,
- zapewnienie bezpieczeństwa rodzinie z dziećmi,
- praca z rodziną mająca na celu zapobieganie występowaniu sytuacji kryzysowych.

Do realizacji założonych celów ustalono następujące działania:

- regularne monitorowanie sytuacji rodzin przez pracowników socjalnych,
- systematyczna współpraca instytucji działających w obszarze wspierania rodziny i dziecka,
- wspieranie rodzin w przezwyciężaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych,
- poradnictwo specjalistyczne,
- usługi asystenta rodziny,
- pomoc finansowa i rzeczowa dla rodzin ubogich,
- profesjonalna praca socjalna z rodziną,
- wsparcie interdyscyplinarne dysfunkcyjnych,
- organizowanie grup wsparcia.

Zasoby instytucjonalne:

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Pszczynie,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pszczynie,
- Koordynator Pieczy Zastępczej w Pszczynie,
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pszczynie,
- Pszczyński Zarząd Edukacji w Pszczynie,
- Sąd Rodzinny w Pszczynie,
- Komenda Powiatowa Policji w Pszczynie.

Koordinator Programu

Realizacja Programu będzie koordynowana przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Pszczynie.

Czas realizacji Programu

Program został opracowany na lata 2016-2018.

Przewidywane efekty Programu

- zmniejszenie liczby dzieci objętych opieką pieczy zastępczej,
- reintegracja rodzin naturalnych poprzez powrót dzieci do rodziny,
- zmiana postaw społecznych,
- zmniejszenie zjawiska wykluczenia społecznego,
- wzrost poczucia wartości członków rodziny,
- ograniczenie dysfunkcyjności rodzin,
- wzrost poczucia bezpieczeństwa socjalnego,
- stworzenie spójnego systemu wspierania rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi

Źródła finansowania Programu

Środki na realizację programu mogą pochodzić z następujących źródeł:

- budżet Gminy,
- budżet państwa (programy i konkursy)
- środki unijne.

Sprawozdawczość realizacji Programu

W terminie do 31 marca każdego roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Pszczynie przedstawi Radzie Miejskiej sprawozdanie roczne z realizacji Programu oraz przedstawi potrzeby związane z realizacją zadań zawartych w Programie.

Monitoring i ewaluacja Programu

Gminny Program Wspierania Rodziny jest dokumentem otwartym i długofalowym. Będzie podlegał ewaluacji i monitoringowi w zależności od występujących potrzeb rozpoznawanych i ustalanych przez podmioty zajmujące się problemami rodziny. Ewaluacja będzie miała charakter usprawniający i wskazujący kierunki ewentualnych zmian w zapisach programowych. Pozwoli na sprawdzenie efektywności i skuteczności przyjętych założeń oraz sposobu wydatkowania środków przeznaczonych na ich realizację. Monitoring pozwoli na analizę i ocenę zebranych informacji i planowanie dalszych działań oraz doskonalenie dotychczas ustalonych.

Podsumowanie

Program zakłada tworzenie korzystnych warunków dla prawidłowego funkcjonowania rodzin na terenie Gminy Pszczyna oraz poprawy jakości ich życia. Wsparcie rodziny będzie miało charakter profilaktyczny, a rodzinie będą stwarzane możliwości samodzielnego mierzenia się ze swoimi problemami, co zwiększy jej szanse na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku. Program ma także stworzyć poczucie odpowiedzialności oraz sprawić, by rodziny same przy wykorzystaniu swojego własnego potencjału rozwiązywały problemy.

Dzięki temu oraz przy aktywnej współpracy instytucji pomocowych, założenia zawarte w ustawie o wspieraniu pieczy i systemie pieczy zastępczej mają szansę zostać zrealizowane.